

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญของปัญหา

แนวความคิดเกี่ยวกับการจำแนกหมวดคำสรรพนามนั้น ในไวยากรณ์เดิมพระยาอุปกิตศิลปสาร (๒๕๒๔) แบ่งคำสรรพนามออกเป็น ๖ ประเภทคือ บุรุษสรรพนาม ประพันธสรรพนาม นิยมสรรพนาม อนิยมสรรพนาม ปฤจฉาสรรพนาม และวิภาคสรรพนาม การแบ่งคำสรรพนามออกเป็นประเภทต่าง ๆ นี้อาศัยความหมายและหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นเกณฑ์ อย่างไรก็ตาม คำสรรพนามประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่สามารถจำแนกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาดเพราะยังมีคำสรรพนามบางประเภทที่มีลักษณะทางความหมายร่วมกันอยู่ โดยเฉพาะคำสรรพนาม ๒ ประเภทคือปฤจฉาสรรพนามและอนิยมสรรพนาม เป็นหมวดคำที่มีความสัมพันธ์กันทั้งรูปและความหมายดังนี้

“อนิยมสรรพนาม คำ “อนิยม” แปลว่าไม่กำหนด เป็นคำสรรพนามที่ใช้แทนนามที่ไม่กำหนดแน่นอนลงไปว่าเป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ อนิยมสรรพนามโดยมากเหมือนปฤจฉาสรรพนาม ต่างกันแต่เพียงปฤจฉาสรรพนามใช้เป็นคำถามและอนิยมสรรพนามไม่ใช่เป็นคำถามเท่านั้น ได้แก่ คำว่า ใคร อะไร ไหน ผู้ใดผู้อื่น ผู้ใดผู้หนึ่ง ผู้หนึ่งผู้ใด ชาวไหน ชาวอะไร ชาวอื่นใด ๆ อื่น ๆ เป็นต้น” (พระยาอุปกิตศิลปสาร, ๒๕๒๔ : ๘๒)

“ปฤจฉาสรรพนาม คำ “ปฤจฉา” แปลว่าคำถามอย่างเดียวกับคำปุจฉา ปฤจฉาสรรพนามหมายความถึงคำที่ใช้แทนชื่อคน สัตว์หรือสิ่งของที่ไม่กำหนดแน่นอนอย่างเดียวกับอนิยมสรรพนามเหมือนกัน ต่างกันก็คือ ปฤจฉาสรรพนามเอามาใช้เป็นคำถามเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ใคร อะไร ไหน ที่เป็นคำสมาสก็มี เช่น ผู้ใด ชาวไหน ชาวอะไร เป็นต้น” (พระยาอุปกิตศิลปสาร, ๒๕๒๔ : ๘๒)

จากคำจำกัดความข้างต้นจะเห็นว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ ๒ ประการ คือ ประการแรก คำจำกัดความดังกล่าวไม่สามารถจำแนกอนิยมสรรพนามและปฤจฉาสรรพนามออกจากกันได้ อย่างเด็ดขาด เนื่องจากต่างก็เป็นคำสรรพนามที่มีความหมายไม่บอกกำหนดเช่นเดียวกัน และอนิยมสรรพนามจำนวนหนึ่งยังมีรูปซ้ำกับปฤจฉาสรรพนามอีกด้วย ประการที่สอง คำสองประเภทนี้ แม้ว่าจะมีรูปเดียวกันแต่ทำหน้าที่แตกต่างกัน คือ ปฤจฉาสรรพนามเป็นคำสรรพนามที่มีหน้าที่ถาม

เนื้อความจากผู้ฟังและเป็นเครื่องกำหนดว่าคำตอบจะเกี่ยวกับอะไร เช่น ใคร ใช้ถามถึงบุคคล อะไร ใช้ถามถึงสิ่ง ไหน ใช้ถามถึงสถานที่ เมื่อไร ใช้ถามถึงเวลา เท่าไร ใช้ถามถึงจำนวน อย่างไรก็ตาม ใช้ถามถึงลักษณะ วิธีการ เป็นต้น แต่เมื่อเป็นอนิยมสรรพนามคำเหล่านี้จะไม่ใช้เป็นคำถาม แต่ใช้แทนคำถามที่กล่าวถึงโดยทั่วไป ไม่ใช่เฉพาะให้เน้นลงไปว่าเป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ ตัวอย่าง

๑. ก. เขาอยากพบใครสักคน (อนิยมสรรพนาม)
ข. เขาอยากพบใคร (ปฏิเสธสรรพนาม)
๒. ก. เขาไม่ซื้อหนังสือให้ใครทั้งนั้น (อนิยมสรรพนาม)
ข. เขาซื้อหนังสือให้ใคร (ปฏิเสธสรรพนาม)
๓. ก. คุณจะทำอะไร ขอให้ยึดความถูกต้องเป็นหลัก (อนิยมสรรพนาม)
ข. ในการทำงาน คุณยึดอะไรเป็นหลัก (ปฏิเสธสรรพนาม)
๔. ก. ที่ไหนอาหารอร่อย เขารู้จักทุกที่ (อนิยมสรรพนาม)
ข. ที่ไหนอาหารอร่อย (ปฏิเสธสรรพนาม)
๕. ก. หนังสือนี้ใครดูก็ได้ (อนิยมสรรพนาม)
ข. หนังสือนี้ใครได้ดูบ้าง (ปฏิเสธสรรพนาม)
๖. ก. พนักงานคนนี้เข้ามาทำงานตั้งแต่เมื่อไร ฉันก็ลืมเสียแล้ว (อนิยมสรรพนาม)
ข. พนักงานคนนี้เข้ามาทำงานตั้งแต่เมื่อไร (ปฏิเสธสรรพนาม)
๗. ก. เรื่องขายบ้านคุณจะทำอย่างไรก็แล้วแต่คุณ (อนิยมสรรพนาม)
ข. เรื่องขายบ้านคุณจะทำอย่างไร (ปฏิเสธสรรพนาม)
๘. ก. กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงกำลังมุ่งหน้าไปที่ใด ยังไม่ทราบ (อนิยมสรรพนาม)
ข. กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงกำลังมุ่งหน้าไปยังที่ใด (ปฏิเสธสรรพนาม)
๙. ก. สิ่งใดที่เรารักมักจะอยู่กับเราไม่นาน (อนิยมสรรพนาม)
ข. ของสะสมที่เรารักมากที่สุดคือสิ่งใด (ปฏิเสธสรรพนาม)
๑๐. ก. ฉันไม่สนใจหรอกว่าพຽງนี้ราคาน้ำมันจะเพิ่มขึ้นอีกเท่าไร (อนิยมสรรพนาม)
ข. พຽງนี้ราคาน้ำมันจะเพิ่มขึ้นอีกเท่าไร (ปฏิเสธสรรพนาม)

อนิยมสรรพนามและปฏิเสธสรรพนามในตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ทางภาษาว่า คำที่มีรูปเดียวกันสามารถทำหน้าที่แตกต่างกันได้เมื่อปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากภาษาไทยไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ คำที่เคยใช้ทำหน้าที่อย่างหนึ่งอาจนำไปใช้ทำหน้าที่อย่างอื่นได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงรูปคำ ดังนั้นคำคำหนึ่งจึงทำหน้าที่ได้หลายหน้าที่ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในภาษาไทยเท่านั้น ยังมีอีกหลายภาษาที่อนิยมสรรพนามและปฏิเสธสรรพนามมีรูปเดียวกัน แต่จะปรากฏในบริบทที่แตกต่างกัน

เช่น ภาษากรีก ภาษาเยอรมัน ภาษาจีน ภาษาลาโคตา ภาษาเขมร ภาษาฮีบรู และภาษาเนวารี เป็นต้น ในงานของฮาสเปลแมธ (Haspelmath, ๑๙๙๗ : ๑๗๐) ให้ตัวอย่างไว้ดังนี้

Classical Greek

- (a) Tís ělthen?
who came
'Who came?'
- (b) ělthén tis.
came who
'Someone came.'

จากตัวอย่างคำว่า *tis* จะทำหน้าที่เป็นประธานสรรพนามเมื่อปรากฏในตำแหน่งต้นประโยคและมีการลงน้ำหนักเสียง แต่จะเป็นอนิยมสรรพนามเมื่อปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยคและไม่มีการลงน้ำหนักเสียง

Modern German

- (a) Wer kommt da?
'Who is coming?'
- (b) Da kommt wer.
'Someone is coming.'

จากตัวอย่างคำว่า *wer* จะทำหน้าที่เป็นประธานสรรพนามเมื่อปรากฏในตำแหน่งต้นประโยค แต่จะเป็นอนิยมสรรพนามเมื่อปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยค

Lakhota

- (a) Wíčhašá ki táku nax?íy.
man the what heard
'The man heard something.'
- (b) Wíčhašá ki táku nax?íy he?
man the what heard Q
'What did the man hear?'

จากตัวอย่างคำว่า *taku* จะทำหน้าที่เป็นปฏิเสธสรรพนามเมื่อท้ายประโยคมีคำแสดงการถามปรากฏอยู่ด้วย แต่จะเป็นอนิยมสรรพนามเมื่อท้ายประโยคไม่มีคำแสดงการถามปรากฏอยู่ด้วย

Chinese

(a) Tā bǎ shénme shū diū le?

she ACC what book throw PFV

'What books did she throw away?'

(b) Tā bǎ shénme shū diū le.

she ACC what book throw PFV

'She threw away a certain book.'

จากตัวอย่างคำว่า *shénme* จะทำหน้าที่เป็นปฏิเสธสรรพนามเมื่อปรากฏในประโยคที่มีทำนองเสียงขึ้น แต่จะเป็นอนิยมสรรพนามเมื่อปรากฏในประโยคที่มีทำนองเสียงปรกติหรือทำนองเสียงตก

ตัวอย่างในภาษาต่าง ๆ ข้างต้นแสดงว่าอนิยมสรรพนามและปฏิเสธสรรพนามที่มีรูปเดียวกันนี้น่าจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทางใดทางหนึ่ง ในแง่ของความสัมพันธ์นี้นักภาษาศาสตร์ก็ยังมีความเห็นไม่ตรงกัน เช่น พระยาอุปกิตศิลปสาร (๒๕๒๔) บรรจบ พันธุเมธา (๒๕๒๙) จำแนกคำสองประเภทนี้ออกจากกันเป็นคนละหมวดคำย่อย ส่วน นววรรณ พันธุเมธา (๒๕๒๗) จัดว่าเป็นคำหลายหน้าที่แต่ไม่ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่นั้น ๆ นอกจากนี้นักภาษาศาสตร์บางสำนักก็พยายามอธิบายความสัมพันธ์ของคำสองประเภทนี้ในแง่ของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เช่น ฮาสเปิลแมธ (Haspelmath, ๑๙๙๗) ใช้วิธีการศึกษาแบบลักษณะภาษาและเสนอความเห็นว่าจะกลายมาจากปฏิเสธสรรพนาม แต่ในทางตรงกันข้ามไลออนส์ (Lyons, ๑๙๗๗) และกิลิม่า (Klima, ๑๙๖๔) เห็นว่าอาจเป็นไปได้เช่นกันที่ปฏิเสธสรรพนามจะกลายมาจากอนิยมสรรพนาม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า อนิยมสรรพนามและปฏิเสธสรรพนามที่มีรูปเดียวกันในภาษาไทยนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร คำสองประเภทนี้จำแนกออกจากกันอย่างเด็ดขาดหรือเป็นคำที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ถ้าเป็นคำที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน คำประเภทใดเป็นคำบอกเนื้อความ คำประเภทใดเป็นคำไวยากรณ์ และปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใด

๑.๒ วัดดูประสงค์ของการศึกษา

- ๑.๒.๑ ศึกษาความสัมพันธ์ของอนิยมสรรพนามและปฤจฉาสรรพนามที่มีรูปเดียวกันในสมัยต่าง ๆ
- ๑.๒.๒ ศึกษาพัฒนาการของอนิยมสรรพนามและปฤจฉาสรรพนามที่มีรูปเดียวกันในสมัยต่าง ๆ

๑.๓ สมมุติฐานของการศึกษา

- ๑.๓.๑ อนิยมสรรพนามเป็นคำที่กลายมาจากปฤจฉาสรรพนาม
- ๑.๓.๒ การกลายของปฤจฉาสรรพนามในสมัยต่าง ๆ มีลักษณะแตกต่างกัน
- ๑.๓.๓ อนิยมสรรพนามที่กลายมาจากปฤจฉาสรรพนามนั้น บางรูปมีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

๑.๔ ขอบเขตของการศึกษา

- ๑.๔.๑ ศึกษาข้อมูลตั้งแต่สมัยสุโขทัยต่อเนื่องมาจนถึงสมัยปัจจุบัน
- ๑.๔.๒ ในการเก็บข้อมูลจะเก็บเฉพาะอนิยมสรรพนามและปฤจฉาสรรพนามที่มีรูปเดียวกันเท่านั้น
- ๑.๔.๓ ในการศึกษาปฤจฉาสรรพนามจะศึกษาเฉพาะปริบทที่มีข้อมูลปรากฏเพียงคำเดียว ในปริบทที่มีปฤจฉาสรรพนามมากกว่าหนึ่งคำ (multiple questions) จะไม่นำมาใช้เป็นข้อมูล
- ๑.๔.๔ ไม่ศึกษาปฤจฉาสรรพนามที่มีลักษณะเป็นการสนทนาทางเดียว (monologue) เพราะในปริบทนั้นไม่มีผู้ร่วมสนทนา
- ๑.๔.๕ ไม่ศึกษาข้อมูลที่มีลักษณะการเขียนแบบร้อยกรอง เพราะอาจปรากฏในปริบทที่แตกต่างไปจากการเขียนแบบร้อยแก้วทั่วไป
- ๑.๔.๖ เนื่องจากคำที่มีรูปเดียวกันอาจทำหน้าที่เป็นคำสรรพนามหรือเป็นคำคุณศัพท์ก็ได้ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะจำกัดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะรูปที่ทำหน้าที่เป็นคำสรรพนามเท่านั้น ไม่ศึกษารวมไปถึงรูปที่ทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์
- ๑.๔.๗ ในการศึกษาปฤจฉาสรรพนาม จะศึกษาเฉพาะปริบทที่เป็นวัจนกรรมตรงเท่านั้น ไม่ศึกษาปริบทที่เป็นวัจนกรรมอ้อม เช่น การใช้ปฤจฉาสรรพนามเพื่อแสดงเจตนา

ทักทาย ทำทายเป็นไม่เห็นด้วย ชัดแจ้ง คำหั้น เพราะการศึกษาวัฒนธรรมอ้อมมี
วัตถุประสงค์แตกต่างจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

๑.๕ เอกสารที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากเอกสารที่ตีพิมพ์แล้ว แต่เนื่องจากเอกสารที่ศึกษาครอบคลุม
ช่วงระยะเวลายาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัยต่อเนื่องมาจนถึงสมัยปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อให้เอกสาร
เจาะจงอยู่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ผู้วิจัยจึงสำรวจเอกสารในเบื้องต้นก่อนและจำแนกเอกสารที่พบ
ออกเป็น ๗ ประเภทได้แก่

๑. จารึก
๒. ความเรียง
๓. พงศาวดาร
๔. กฎหมาย ประชุมหมายรับสั่ง
๕. จดหมายเหตุ พระราชหัตถเลขา
๖. บทความแสดงความคิดเห็น
๗. วรรณคดีร้อยแก้ว บทละครพูด นวนิยาย

ต่อจากนั้นผู้วิจัยจัดแบ่งเอกสารออกเป็น ๖ สมัยโดยพิจารณาตามสมัยทาง
ประวัติศาสตร์ประกอบกับตามประเภทของเอกสารดังนี้

๑. สมัยสุโขทัย เอกสารประกอบด้วยจารึกและความเรียง
๒. สมัยอยุธยา เอกสารประกอบด้วยจารึก ความเรียง พงศาวดาร หมายรับสั่ง และจดหมายเหตุ
ผู้วิจัยได้รวมเอกสารสมัยกรุงธนบุรีไว้ในสมัยอยุธยาเนื่องจากมีจำนวนน้อยและประเภทของ
เอกสารไม่แตกต่างกัน
๓. สมัยรัตนโกสินทร์ แบ่งออกเป็น ๔ สมัย ได้แก่
 - ๓.๑ สมัยรัชกาลที่ ๑-๓ เอกสารประกอบด้วยพงศาวดาร ความเรียง จดหมายเหตุ กฎหมาย
และวรรณคดีร้อยแก้ว
 - ๓.๒ สมัยรัชกาลที่ ๔-๕ ประเภทของเอกสารขยายวงกว้างขึ้น มีเอกสารประเภทแสดงความคิด
เห็น พระราชหัตถเลขาและนวนิยายเพิ่มขึ้น
 - ๓.๓ สมัยรัชกาลที่ ๖-๘ เอกสารที่เพิ่มขึ้นและแตกต่างออกไปจากสมัยก่อนหน้านั้นคือบท
ละครพูด
 - ๓.๔ สมัยปัจจุบัน เอกสารส่วนใหญ่เป็นประเภทความเรียง บทความ และนวนิยาย

นอกจากนี้หากเอกสารในประเภทเดียวกัน เช่น บทความ ความเรียง นวนิยาย ซึ่งมีจำนวนมากและมีความหลากหลาย ผู้เขียนจะแบ่งเอกสารแต่ละประเภทตามหมวดหมู่ก่อนได้แก่ ชื่อผู้แต่ง เนื้อหา ลีลาการเขียน ระดับของภาษา แล้วจึงสุ่มตัวอย่างจากแต่ละหมวดหมู่เพื่อให้ได้ข้อมูลจากเอกสารครบทุกหมวดหมู่ ทุกประเภท และมีการกระจายอย่างทั่วถึง

ส่วนเกณฑ์ในการเลือกเก็บข้อมูลนั้นเนื่องจากเอกสารในแต่ละสมัยมีปริมาณมากน้อยไม่เท่ากัน ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงอยุธยาพบว่ามีการบันทึกและตีพิมพ์แล้วจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงใช้เอกสารเหล่านี้ทั้งหมด ส่วนสมัยรัตนโกสินทร์เอกสารมีจำนวนมากเกินกว่าจะศึกษาได้ทั้งหมด ดังนั้นนอกจากใช้เกณฑ์ประเภทของเอกสารแล้วผู้วิจัยยังใช้เกณฑ์กำหนดจำนวนหน้าของเอกสารด้วย ถ้าเอกสารที่ศึกษามีจำนวนหน้าไม่เกิน ๑๐๐ หน้า ผู้วิจัยจะศึกษาทั้งหมด แต่ถ้าเอกสารนั้นมีจำนวนหน้ามากกว่า ๑๐๐ หน้า ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาข้อมูลเพียงร้อยละ ๒๕ โดยใช้วิธีเลือกศึกษาทุก ๆ ๔ หน้า จากเกณฑ์ดังกล่าวผู้วิจัยได้เอกสารที่ใช้เป็นข้อมูลในสมัยต่าง ๆ ดังนี้

สมัยสุโขทัย

๑. จารึกสมัยสุโขทัย จำนวน ๓๓ หลัก
๒. ประชุมศิลาจารึกภาค ๗ จำนวน ๘ หลัก
๓. ไตรภูมิพระร่วง

สมัยอยุธยา

๑. จารึกสมัยอยุธยาจำนวน ๑๒ หลัก
๒. พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ
๓. ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยา ภาคที่ ๑
๔. มลिनทปัญหา ฉบับเจ้าปานเจ้าป้อม
๕. คำให้การของขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง
๖. จดหมายเหตุรายวันที่พสมัยกรุงธนบุรี
๗. พระราชพงศาวดารความเก่า ตามต้นฉบับหลวง เขียนครั้งกรุงธนบุรี
๘. ประชุมหมายเหตุรับสั่ง ภาค ๑ สมัยกรุงธนบุรี

สมัยรัชกาลที่ ๑-๓

๑. พงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)
๒. พระราชปจฉาในรัชกาลที่ ๑
๓. กฎหมายตราสามดวง เล่ม ๔

๔. ราชกิจราชของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)
๕. ประชุมหมายรับสั่ง ภาค ๒
๖. ประชุมหมายรับสั่ง ภาค ๓
๗. จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๒ เล่ม ๑-๒
๘. นิทานแทรกเรื่องนางนพมาศ พระราชินีพณีในรัชกาลที่ ๓
๙. กระแสพระราชดำริเรื่องเมืองเขมร พระราชินีพณีในรัชกาลที่ ๓
๑๐. พระราชปจฉากรมพระราชวังบวรมหาค์กิติพลเสพ
๑๑. จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๓ เล่ม ๓
๑๒. จดหมายหลวงอุดมสมบัติ ฉบับที่ ๑-๕

สมัยรัชกาลที่ ๔-๕

๑. พระราชหัตถเลขาในรัชกาลที่ ๔
๒. พระราชปจฉาและพระบรมราชาธิบายในรัชกาลที่ ๔
๓. หนังสือแสดงกิจจานุกิจ ของเจ้าพระยาทิพากรวงษ์มหาโกษาธิบดี
๔. จดหมายเหตุเรื่องราชทูตไทยไปประเทศอังกฤษ ของหม่อมมาไซทัย
๕. ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาไทยในรัชกาลที่ ๔ ภาค ๒
๖. หมายรับสั่งและใบบอกในสมัยรัชกาลที่ ๕
๗. พระราชปจฉาในรัชกาลที่ ๕
๘. จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในรัชกาลที่ ๕
๙. พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ เรื่องไกลบ้าน
๑๐. พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ เรื่องเสด็จประพาสไทรโยค
๑๑. นวนิยายเรื่องความไม่พยายบาท ของนายสำราญ

สมัยรัชกาลที่ ๖-๘

๑. สำนัสนมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์
๒. สำนัสนมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์
๓. พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ เรื่องปลุกใจเสือป่าและโคลนติดล้อ
๔. พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ เรื่องนิทานทองอิน
๕. จดหมายจางวางหั่ว ของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์
๖. บทละครพูดเรื่องตาเงาะ ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี

๗. ความทรงจำกรมพระยาดำรงราชานุภาพ
๘. พระราชหัตถเลขาในรัชกาลที่ ๗
๙. นวนิยายเรื่องศัตรูของเจ้าหล่อน ของดอกไม้สด
๑๐. นวนิยายเรื่องข้างหลังภาพ ของศรีบูรพา

สมัยปัจจุบัน

๑. นวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ของโบทัน
๒. นวนิยายเรื่องเหยื่อ ของโบทัน
๓. นวนิยายเรื่องคำพิพากษา ของชาติ กอบจิตติ
๔. ๑๐๘ ของคำถาม เล่ม ๑-๒
๕. ยุคสมัยไม่เชื่ออย่าลบหลู่ ของนิธิ เอียวศรีวงศ์
- ๖.ฐานข้อมูลบทความทั่วไปตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-กันยายน ๒๕๔๒ ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๗. ฐานข้อมูลบทความทั่วไปของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ จำนวน ๒๕ แฟ้มข้อมูล

๑.๖ วิธีดำเนินการศึกษา

- ๑.๖.๑ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการจำแนกหมวดคำหลักและคำไวยากรณ์ ตามแนว ไวยากรณ์เดิม ไวยากรณ์โครงสร้าง และไวยากรณ์หน้าที่ รวมทั้งทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่มีผู้ศึกษาไว้ทั้งในภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ
- ๑.๖.๒ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเริ่มจากภาษาปัจจุบันก่อน ในขั้นตอนแรกผู้วิจัยเก็บรวบรวม อนิยมสรรพนามโดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดไว้ ๔ เกณฑ์ คือเกณฑ์ด้านรูป ความหมาย ตำแหน่ง และหน้าที่ ในขั้นตอนต่อไปเมื่อพบข้อมูลที่มีรูปเดียวกันแต่ใช้เป็นคำถาม จะจำแนกไว้ในหมวดคำปฏิเสธสรรพนาม เมื่อได้ข้อมูลในภาษาปัจจุบันแล้วจึงเก็บ ข้อมูลภาษาสมัยอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน ในการพิจารณาตัดสินว่าคำสรรพนาม นั้นใช้เป็นคำถามหรือไม่เป็นคำถามใช้เกณฑ์ด้านวัจนกรรมและวัจนปฏิบัติศาสตร์
- ๑.๖.๓ วิเคราะห์การปรากฏของอนิยมสรรพนามและปฏิเสธสรรพนามที่มีรูปเดียวกันว่า ใน แต่ละสมัยคำเหล่านี้ปรากฏในบริบทที่แตกต่างกันอย่างไร โดยพิจารณาจาก ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และลักษณะทางอรรถศาสตร์

- ๑.๖.๔ อธิบายพัฒนาการของอนิยมสรรพนามและปฏิเสธสรรพนาม
- ๑.๖.๕ สรุปลักษณะของสรรพนาม และข้อเสนอนแนะ

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- ๑.๗.๑ ได้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอนิยมสรรพนามและปฏิเสธสรรพนาม
- ๑.๗.๒ ได้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในภาษาไทยว่าอนิยมสรรพนามและปฏิเสธสรรพนามที่มีรูปเดียวกันทำหน้าที่แตกต่างกันได้อย่างไร
- ๑.๗.๓ เป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวเยากรณีในภาษาตระกูลไท
- ๑.๗.๔ เป็นแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา
- ๑.๗.๕ เป็นแนวทางในการศึกษาภาษาเชิงประวัติ
- ๑.๗.๖ ผลการศึกษาจะเป็นเครื่องสนับสนุนหรือคัดค้านการศึกษาเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวเยากรณีและแบบลักษณ์ภาษาที่นักภาษาศาสตร์ได้ให้แนวทางไว้

๑.๘ นิยามศัพท์

- ๑.๘.๑ คำถาม (question) หมายถึงหน่วยสื่อสารชนิดหนึ่ง มีหน้าที่ในการถามคำถาม โดยผู้ถามมีความตั้งใจและความต้องการที่จะได้รับคำตอบ หน่วยสื่อสารชนิดนี้อาจแสดงได้ในรูปประโยคคำถามหรือไม่ใช่รูปประโยคคำถามก็ได้
- ๑.๘.๒ ประโยคคำถาม (interrogative sentence) หมายถึงรูปประโยคแบบหนึ่งของหน่วยสื่อสารคำถาม ประโยคคำถามมีหลายชนิด เช่น ประโยคถามเนื้อความ ประโยคถามให้ตอบรับหรือตอบปฏิเสธ และประโยคถามให้เลือกตอบ
- ๑.๘.๓ ประโยคถามเนื้อความ หมายถึงรูปประโยคคำถามที่แสดงเจตนาว่าผู้พูดต้องการได้รับคำตอบจากผู้ฟังเนื่องจากผู้พูดไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้น ในการถามเนื้อความนั้นจะมีปฏิเสธสรรพนามปรากฏในประโยคเพื่อให้ผู้ฟังทราบว่สิ่งที่ถามนั้นเกี่ยวกับอะไร เช่น คุณจะไปไหน คำว่า ไหน แสดงว่าผู้พูดต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่
- ๑.๘.๔ ปฏิเสธสรรพนาม (interrogative pronoun) หมายถึงคำสรรพนามที่มีความหมายไม่ชี้เฉพาะหรือไม่บอกกำหนด หน้าที่ทางไวยากรณ์คือใช้แทนคำนามหรือทำหน้าที่ได้อย่างคำนาม ส่วนหน้าที่ทางการสื่อสารคือใช้แสดงการถาม ปฏิเสธสรรพนามจะปรากฏในประโยคถามเนื้อความ เช่น ใคร ใช้ถามถึงคน ตัวอย่าง

ใครมา อะไร ใช้ถามถึงสิ่ง ตัวอย่าง เขาซื้ออะไร เมื่อไร ใช้ถามถึงเวลา ตัวอย่าง เขาจะมาเมื่อไร เป็นต้น

- ๑.๘.๕ **อนิยมสรรพนาม** (indefinite pronoun) หมายถึงคำสรรพนามที่มีความหมายไม่ชี้เฉพาะหรือไม่บอกกำหนด หน้าที่ทางไวยากรณ์คือใช้แทนคำนามหรือทำหน้าที่ได้อย่างคำนาม ส่วนหน้าที่ทางการสื่อสารคือไม่ใช้แสดงการถาม อนิยมสรรพนามใช้เมื่อต้องการกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ชี้เฉพาะลงไปให้แน่ชัดว่าเป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ อนิยมสรรพนามจำนวนหนึ่งมีรูปเดียวกับปฏิเสธสรรพนาม เช่น ใคร ใช้กล่าวถึงคน ตัวอย่าง ใครจะอยู่ก็ได้ อะไร ใช้กล่าวถึงสิ่ง ตัวอย่าง ฉันไม่อยากจะพูดอะไรเลย เมื่อไร ใช้กล่าวถึงเวลา ตัวอย่าง พูดเมื่อไรก็โกรธทุกที เป็นต้น
- ๑.๘.๖ **อนิยม-ปฏิเสธสรรพนาม** (indefinite-interrogative pronoun) ผู้วิจัยกำหนดคำนี้ขึ้นเพื่อใช้เรียกคำสำคัญที่นำมาเป็นข้อมูลในการวิจัย หมายถึงคำสรรพนามรูปเดียวกันซึ่งทำหน้าที่ได้ทั้งอนิยมสรรพนามและปฏิเสธสรรพนาม คำเหล่านี้จะทำหน้าที่ต่างกันเมื่อปรากฏในบริบทต่างกัน
- ๑.๘.๗ **ความหมายไม่ชี้เฉพาะหรือไม่บอกกำหนด** (indefiniteness) หมายถึงการที่ผู้พูดกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ได้ระบุให้แน่ชัดลงไปว่าหมายถึงสิ่งนั้นสิ่งนี้หรือคนนั้นคนนี้ เป็นการกล่าวถึงอย่างกว้าง ๆ เช่น เขาอยากไปเรียนต่อต่างประเทศ คำว่า ต่างประเทศ มีความหมายไม่ชี้เฉพาะเพราะไม่ได้ระบุลงไปให้ชัดเจนว่าเป็นประเทศไหน นอกจากมีความหมายไม่ชี้เฉพาะแล้วยังมีความหมายไม่เจาะจง (non-specificity) อีกด้วยเพราะไม่มีการกำหนดขอบเขตของข้อมูลหรือจำกัดตัวเลือก ความหมายไม่เจาะจงจึงหมายถึงประเทศไหนก็ได้ แต่นักภาษาศาสตร์ให้ข้อสังเกตว่าคำที่มีความหมายไม่ชี้เฉพาะอาจมีความหมายเจาะจงก็ได้ ตัวอย่าง ถ้าเขาซื้อรถใหม่ เขาจะซื้อสีดำ คำว่า รถ มีความหมายไม่ชี้เฉพาะเพราะไม่ได้ระบุว่าเป็นคันไหน แต่เจาะจงเพราะมีการจำกัดขอบเขตของข้อมูลให้แคบลงคือเจาะจงเฉพาะสีดำเท่านั้น ดังนั้นคำที่มีความหมายไม่ชี้เฉพาะอาจมีความหมายไม่เจาะจงหรือเจาะจงก็ได้
- ๑.๘.๘ **ความหมายชี้เฉพาะหรือความหมายบอกกำหนด** (definiteness) หมายถึงการที่ผู้พูดกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีการระบุลงไปให้ชัดเจนได้ว่าหมายถึงสิ่งนั้นสิ่งนี้หรือคนนั้นคนนี้ เช่น เขาอยากไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษ คำว่า ประเทศอังกฤษ มีความหมายชี้เฉพาะเพราะสามารถระบุได้ชัดเจนว่าเป็นประเทศไหน นักภาษาศาสตร์ให้ข้อสังเกตว่าคำที่มีความหมายชี้เฉพาะจะต้องมีความหมายเจาะจงด้วย จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการเจาะจงเฉพาะเพียงประเทศเดียวเท่านั้น

- ๑.๘.๙ **คำบอกเนื้อความ** (content word) หมายถึงคำที่ใช้สื่อความหมายได้ชัดเจนว่าอ้างถึงสรรพสิ่งโดยสามารถสื่อความหมายได้โดยลำพัง ไม่ต้องอาศัยคำอื่นมาช่วย เช่น คำนามสื่อความหมายถึงสิ่ง คำกริยาสื่อความหมายถึงการกระทำ เหตุการณ์หรือสภาพของสิ่ง คำคุณศัพท์สื่อความหมายถึงลักษณะของสิ่ง และ คำวิเศษณ์สื่อความหมายถึงลักษณะของการกระทำ เป็นต้น คำบอกเนื้อความเป็นคำที่อยู่ในหมวดคำเปิด อาจเพิ่มจำนวนได้ไม่จำกัด
- ๑.๘.๑๐ **คำไวยากรณ์** (function word) หมายถึงคำที่ใช้แสดงลักษณะทางไวยากรณ์ เช่น พจน์ บุรุษ หรือบอกความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างคำหลักและอนุพากย์ คำไวยากรณ์ ได้แก่ คำลักษณนาม คำเชื่อมอนุพากย์ คำสรรพนาม คำสันธาน และคำบุพบท คำไวยากรณ์เป็นคำที่อยู่ในหมวดคำปิด มีจำนวนจำกัดและไม่ค่อยเพิ่มปริมาณ เป็นคำที่ไม่สามารถสื่อความหมายที่เป็นใจความหลักของประโยคได้โดยลำพัง ต้องอาศัยคำหลักหรือบริบทมาช่วยและมีข้อจำกัดในการปรากฏร่วมกับคำอื่น ๆ ด้วย
- ๑.๘.๑๑ **การกลายเป็นคำไวยากรณ์** (grammaticalization) หมายถึงกระบวนการที่คำบอกเนื้อความได้หน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นเมื่อปรากฏในบริบทที่แตกต่างออกไปจากเดิม ต่อมาคำบอกเนื้อความในบริบทดังกล่าวได้พัฒนาจนกลายเป็นคำไวยากรณ์

ตัวอย่าง เขาปวดหลังบ่อยๆ (คำนาม)

เขานั่งหลังจั้น (คำบุพบท)

คำว่า หลัง เดิมทำหน้าที่เป็นคำนามหมายถึงส่วนของร่างกาย ต่อมาได้หน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นคือเป็นคำบุพบท เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงการกระทำระหว่างคำกริยากับคำนาม

ตัวอย่าง แดดต้องผิวน้ำเป็นประกาย (คำกริยา)

เราต้องเดินทางพุ่มนี้ (คำช่วยกริยา)

คำว่า ต้อง เดิมทำหน้าที่เป็นคำกริยา ต่อมาได้หน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นคือเป็นคำช่วยกริยา เพื่อแสดงความจำเป็นของกริยา

นอกจากนี้การกลายเป็นคำไวยากรณ์ไม่ได้หมายถึงกระบวนการที่คำบอกเนื้อความได้หน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ยังหมายถึงกระบวนการที่ทำให้คำไวยากรณ์ได้หน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นอีกด้วย

๑.๘.๑๒ **แบบลักษณ์ภาษา** (language typology) เป็นแนวทางการศึกษาภาษาเพื่อจัดกลุ่มภาษาด้วยการพิจารณาจากความแตกต่างของภาษาต่าง ๆ ในโลก โดยมีความเชื่อว่า แม้ภาษาในโลกนี้จะมีความแตกต่างกัน แต่ไม่ใช่ความแตกต่างที่ไม่มีแบบแผนและสามารถจัดเป็นแบบภาษาได้ อาจกล่าวได้ว่าความแตกต่างในลักษณะแบบภาษาก็เป็นธรรมชาติของภาษาเท่า ๆ กับความเป็นลักษณะสากลของภาษา การศึกษาภาษาตามแนวแบบลักษณ์ภาษาใช้วิธีการศึกษาจากข้อมูลโดยตรงและการสรุปได้จากข้อมูลจริง ไม่ใช่การศึกษาที่ใช้ข้อมูลน้อยในการตั้งสมมุติฐานและพิสูจน์สมมุติฐาน ดังนั้นจึงต้องอาศัยฐานข้อมูลภาษาที่ใหญ่มาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย